

«ՍԵՎԱՆԻ Խ.ԱԲՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ» ՊՈԱԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝

Ուսուցչի համագործակցությունը սովորողների ծնողների կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչների հետ՝ սովորողների կրթության կազմակերպման և ընտանեկան դաստիարակության հարցերում

ՀԵՂԻՆԱԿ՝

Գրիգորյան Լուսաբեր

ԽՈՒՄԲ/ԱՌԱՐԿԱ՝ Կենսաբանություն

ՍԵՎԱՆ 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ _____	3
ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԵՎ ԴՊՐՈՑԻ ՓՈԽՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ___	4
ԸՆՏԱՆԻՔ-ԴՊՐՈՑ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՍՈՂԵԼ _____	9
ԸՆՏԱՆԻՔ-ԴՊՐՈՑ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՍՈՂԵԼԻ ՆՊԱՏԱԿԸ _____	10
Ի՞նչ է ՆՇԱՆԱԿՈՒՄ ԾՆՈՂՆԵՐԻ ՆԵՐԳՐԱՎՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ _____	12
Ի՞նչ է ՀԱՁՈՂՎԱԾ ԾՆՈՂՆԵՐԻ ՆԵՐԳՐԱՎՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ _____	14
Ի՞նչ է ԾՆՈՂՆԵՐԻ ՆԵՐԳՐԱՎՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱՐԳԵԼՔԸ _____	14
ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ _____	15
ԱՍՓՈՓՈՒՄ _____	17
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ _____	18
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ _____	19

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Չարմարավետ կրթական միջավայրի ստեղծումը կարևորագույն գործոններից է, որը նպաստում է երեխայի բնականոն զարգացմանն ու նրա՝ որպես հասարակության անդամ և քաղաքացի ձևավորմանը: Կրթական միջավայրը մարդու սոցիալական աշխարհի անբաժանելի մասն է: Ուստի դպրոցը երեխայի համար պետք է լինի հարմարավետության կարևոր օբյեկտ: Այս առումով ուսուցիչների հիմնական նպատակներից մեկը աշակերտների զարգացման համար նպաստավոր միջավայրի ստեղծումն ու բոլորի համար հավասար ու հասանելի պայմանների ու հնարավորությունների ապահովումն է:

Ուսումնական միջավայրը պետք է օգնի բացահայտել սովորողի անհատական հետաքրքրությունները, հակումներն ու կարողությունները, զարգացնել այն հմտությունները, որոնք արդեն ի հայտ են եկել նրա հոգեկան տարբեր ոլորտներում (ֆիզիկական, հուզական, ճանաչողական, անձնական, հոգևոր, բարոյական): Դաստիարակության մեջ կրթական միջավայրի դերը գիտակցող ուսուցիչը մեծ նշանակություն է տալիս նրա դաստիարակչական ազդեցության ուժեղացմանը: Դպրոցի կյանքում ծնողների ներգրավվածությունը առանձնահատուկ նշանակություն ունի աշակերտների հաջողության համար: Ինչպիսին էլ որ լինի ընտանիքի սոցիալ-տնտեսական կարգավիճակը, ծնողի մասնակցությունը երեխայի կրթության գործընթացին, աշակերտի զարգացման վրա մեծ ազդեցություն է գործում:

Կարևոր է իմանալ, որ ծնող ասելով չպետք է հասկանալ միայն մայր կամ հայր: Ծնող կարող ենք անվանել այն բոլոր անձանց, ովքեր ներգրավված են երեխայի դաստիարակման գործում: Որպես օրենք, հայրն ու մայրը հոգում են երեխայի դաստիարակման ու կրթության համար, սակայն նրանցից բացի, հաճախ երեխայի դաստիարակման հարցում պատասխանատվություն են կրում տատիկը, պապիկը, մորաքույրը, հորաքույրը, հորեղբայրը, խորթ մայրը, խորթ հայրը, ինսամակալը, դայակը և այլն: Այստեղ ծնողն տերմինը նկատի ունի բոլոր այն անձանց, որոնք պատասխանատու են երեխայի դաստիարակման ու բարօրության համար: Խնդիրներին լուծում տալու համար տվյալ դեպքում, ուսուցիչ-աշակերտ անընդհատ կապից բացի, պահանջվում է, իհարկե, ուսուցիչ-ծնող երկկողմանի մշտական փոխհամագործակցություն և փոխվստահություն: Բայց այս առումով կցանկանայի ընդգծել հատկապես մի հանգամանք: Ծնողը պիտի խոսի իր երեխայի հետ: Ծնողը պիտի ընկեր լինի իր երեխային, հաճախակի գրուցի նրա հետ կյանքից, մարդուց ու մարդկությունից, բարուց ու չարից, լավ ու վատից, հասարակությունից, արժեքներից,

հայրենիքից, ծնողից, տնից, հազար ու մի կարևոր մանրուքներից: Այս բոլորն էլ ի վերջո կկազմեն այն դաստիարակությունը, այն արժեքային համակարգը, որ ծնողը կտա կամ կփոխանցի իր զավակին: Մարդկային կյանքը լուցկու տուփի նման է. նրան շատ լուրջ վերաբերելը ծիծաղելի է, անլուրջ վերաբերելը՝ վտանգավոր: Մեր աշակերտների անմեղ-վտանգավոր այն տարիքն է, որ չարժի ոչ լուև փիղ դարձնել, ոչ էլ շատ հանգիստ լինել: Մեզանից յուրաքանչյուրն է հիշում մանկությունից մեր հոգին լցնող ու եռությունը պարուրող այն նվիրական, անմնացորդ հավատը, որն ունեինք ծնողի ամեն մի խոսքի, գործի նկատմամբ: Հիմա մեր աշակերտները նույն այդ տարիքում են: Ու հիմա է, որ նրանց միտքն ու հոգին մաքուր գրքի էջ են հիշեցնում, ու ինչ գրենք, այդ էլ կտպվի նրանց ուղեղում: Վերադառնալով ուսուցչի և ծնողի համագործակցությանը՝ հավելեմ, որ ուսուցիչ-ծնող կապն աշակերտի ուսումնադաստիարակչական գործընթացի նպատակային և բարեհաջող կազմակերպման կարևորագույն բաղադրիչ օղակներից է: Մենք ունենք մեկ ընդհանուր նպատակ՝ կրթել, դաստիարակել, զարգացնել երեխային, ուստի մեր փոխհամագործակցությունը և միմյանց հետ մշտական կապ պահպանելը բխում է հենց այդ նպատակի իրագործումից, երկու կողմերի շահերից, բայց ոչ, երեք կողմերի շահերից. չմոռանանք աշակերտին, որն այս ողջ գործընթացի կենտրոնն է, այն կենտրոնը, որի շուրջ պտտվում է մնացյալ ամեն բան...

Ընտանիքի և դպրոցի փոխներգործությունն ու համագործակցությունը

Երեխայի հետազոտման, նրա լավագույն որակների և հատկությունների բացահայտման ու զարգացման հարցերում դպրոցի և ընտանիքի փոխներգործության շարժառիթն այդ կառույցների ընդհանուր հետաքրքրություններն են: Այդպիսի փոխհարաբերությունների հիմքում միմյանց նկատմամբ վստահության, փոխադարձ հարգանքի, փոխօգնության և օժանդակության, համբերատարության ու հանդուրժողականության սկզբունքներն են: Դրանք օգնում են ուսուցիչներին և ծնողներին՝ համատեղ ջանքերով երեխայի ինքնորոշման, ինքնակառավարման, խոչընդոտների ու դժվարությունների հաղթահարման համար անհրաժեշտ որակների ու հատկությունների ձևավորման պայմաններ ստեղծել: Երեխաներին, ծնողներին և ուսուցիչներին միավորում են

ընդհանուր մտահոգություններն ու խնդիրները, որոնց լուծումներն էապես պայմանավորված են դրանց փոխներգործության և համագործակցության բնույթով:

Դպրոցի և ընտանիքի համագործակցությունը նպատակասլաց ու երկարատև աշխատանք է, որն ամենից առաջ ենթադրում է ընտանիքի, երեխայի ընտանեկան դաստիարակության պայմանների ու յուրահատկությունների բազմակողմանի և համակարգված ուսումնասիրություն: Ծնողները և ուսուցիչները նույն երեխաների դաստիարակներն են: Հետևաբար դաստիարակությունն արդյունավետ կլինի միայն նրանց համագործակցության պայմաններում, երբ ձևավորվեն դաստիարակության գործընթացի միասնական նպատակներ, ձգտումներ ու հայացքներ, համատեղ ուժերով մշակվեն դաստիարակչական խնդիրներն ու դրանց լուծման ուղիները: Ծնողների և ուսուցիչների համագործակցությունը ենթադրում է նաև երեխային ներկայացվող միասնական պահանջների, նրա զարգացման ծրագրերի և մեթոդիկաների մշակում:

Ուսուցիչների և ընտանիքի փոխներգործության բնույթը պայմանավորված է դպրոցի նկատմամբ ծնողների վերաբերմունքով, ինչպես նաև այն հանգամանքով, թե վերջիններս, ըստ իրենց իմացական կարողությունների, հայացքների ու դիրքորոշումների, որտեղ են իրենց տեսնում դաստիարակության գործընթացում: Իսկ դպրոցի և ծնողների համագործակցության հիմքը խմբային ու անհատական աշխատանքի ձևերն են: Միաժամանակ կան հիմնախնդիրներ, որոնք մտահոգում են բոլոր ծնողներին կամ էլ կապված են դասարանում երեխաների դաստիարակության գործընթացի հետ: Այսպիսի հարցերը քննարկվում են ընդհանուր ժողովների ժամանակ: Ծնողական ժողովը ծնողների հետ աշխատանքի հիմնական ձևն է, որի միջոցով լուծվում են դասարանական կոլեկտիվի հիմնախնդիրները: Ծնողական ժողովների ժամանակ փոխներգործության կայացման առումով էական նշանակություն ունի ուսուցիչների շփման ոճը: Ժողովների ժամանակ ուսուցիչների մենախոսությունը պետք է տեղը զիջի ծնողների հետ երկխոսությանը, որի ընթացքում փոխանակվում են գաղափարներ, կարծիքներ, համատեղ որոնվում առկա հիմնախնդիրների լուծումներ: Ուսուցիչները պետք է նկատի ունենան, որ ծնողները պատրաստ են քննարկել բոլոր այն հարցերը, որոնք շոշափում են երեխաների հետաքրքրությունները: Դասղեկը մշակում է ծնողներին փոխանցվող հոգեբանամանկավարժական գիտելիքների համալիր, որը ենթադրում է ծնողների գործունե, ստեղծագործական մասնակցություն՝ հարցերի քննարկմանը, ուսումնական պարապմունքների կազմակերպման և անցկացման գործընթացներին: Ուսուցիչների և

ծնողների փոխներգործության ակտիվ մեթոդներ կարող են լինել փորձի փոխանակման համաժողովները, հարց ու պատասխանի երեկոները, բանավեճերը, ուսուցիչների և մասնագետների (բժիշկներ, հոգեբաններ, սոցիալական աշխատողներ և այլն) հետ հանդիպումները:

Դասուցիչները ծնողներին ներգրավում է դպրոցի կառավարման և դասարանի գործունեության կազմակերպման հետևյալ տիպի աշխատանքներում.

- Երեխաների դաստիարակությանը վերաբերող դպրոցական կյանքի հիմնախնդիրների քննարկում և լուծում,
- Ծնողների մասնակցություն դաստիարակչական աշխատանքներին և միջոցառումներին, ուսումնական կաբինետների ձևավորմանը, արտադասարանական աշխատանքների կազմակերպմանը,
- Ծնողների մասնակցություն դպրոցում և դասարանում ինքնակառավարման մարմինների (ծնողական ժողովներ, համաժողովներ, ծնողական կոմիտեներ և այլն) ստեղծմանը, դրանց գործունեության կազմակերպմանը:

Ուսուցիչների, դասուցիչների կարևորագույն խնդիրներից են ընտանիքի միասնության ու համախմբվածության նախադրյալների ստեղծումը, ծնողների և երեխաների փոխըմբռնման մթնոլորտի, ընտանիքում երեխաների համար հարմարավետ միջավայրի նախապատրաստումը, նրանց համատեղ գործունեության և շփման հմտությունների ձևավորումը: Ուսուցիչն իրականացնում է նպատակասլաց գործունեություն երեխաների և նրանց ծնողների միջև ներդաշնակ հարաբերությունների ձևավորման ուղղությամբ, ստեղծում ծնողների նկատմամբ հարգալից վերաբերմունքի մշակման իրավիճակներ:

Ծնողների հետ համագործակցությունը ժամանակակից դպրոցի զարգացման, կրթական նպատակների իրականացման և երեխաների կրթության առավել նպաստավոր պայմանների ու կրթական միջավայրի ստեղծման կարևոր նախադրյալ է: Իսկ ինչպե՞ս արթնացնել ուսուցիչների նախաձեռնողականությունը, դպրոցական կոլեկտիվում ստեղծել մանկավարժական նախագծի իրականացման ուղղությամբ գործունեության դրական դրդապատճառներ: Այս ամենը հնարավոր է դասուցիչների կողմից երիտասարդ մանկավարժներին կոնկրետ աջակցություն ցուցաբերելու միջոցով: Սկսնակներին հարկավոր է օգնել դասարանական կամ դպրոցական ծնողական ժողովներում զեկուցումներ կամ ելույթներ նախապատրաստելիս: Այս ուղղությամբ աշխատանքի

նախագծման ժամանակ պետք է ամրապնդել դպրոցի և ծնողների փոխհարաբերությունները, ձևավորել արդյունավետ գործող ծնողական խորհուրդ՝ հավասարապես բաժանելով կրթության որակի պատասխանատվությունը: Համագործակցության համակարգում իրականացվում են.

- դասարանական և համադպրոցական ծնողական ժողովներ,
- անհատական խորհրդատվություն,
- հանդիպումներ մանկավարժների և հոգեբանների հետ:

Ծնողների խորհրդատվությունն այսօր դպրոցի ու ընտանիքի համագործակցության ամենաարդիական և պահանջված ուղղությունն է: Խորհրդակցության հիմնական նպատակը ծնողների կողմից երեխայի հիմնախնդիրների, նրա անձի մասին ամբողջությամբ ավելի խոր և օբյեկտիվ պատկերացում ունենալն է, սեփական դաստիարակչական ուղեծրի ու կրթական գործընթացի մյուս մասնակիցների հետ շփման միջոցների որոշումը:

Ծնողների խորհրդատվության կազմակերպումը դպրոցում ունի իր առանձնահատկությունները: Մի կողմից այն խիստ անհատական է, մյուս կողմից էլ անհրաժեշտ է հետևել ծնողների և երեխաների դժվարություններին, որպեսզի մանկավարժական շտկողական գործունեությունը չլինի ժամանակավրեպ: Այսպիսի խնդիրների լուծման լավագույն տարբերակը դպրոցական հոգեբանի հաստիքի ստեղծումն է: Իսկ դպրոցի վարչանու խնդիրը կլինի նմանատիպ տեղեկատվության հավաքագրման մեխանիզմի մշակումը և համակարգային վերլուծությունը: Ծնողների խորհրդատվությունը կարելի է կազմակերպել երկու տեսանկյունից՝ մեթոդական (այն ամենը, ինչ վերաբերում է ուսումնական ծրագրերի յուրացմանը, առանձին աշակերտների կրթական գործընթացի հետագծին, նոր ընդունված երեխաներին, օժտված երեխաների լրացուցիչ կրթությանը) և հոգեբանական (այն ամենը, ինչ վերաբերում է երեխայի անհատական առանձնահատկություններին ու նրա հանրայնացմանը):

Երկու դեպքում էլ անհրաժեշտ է պահպանել փոխվստահության, փոխադարձ հարգանքի, խորհրդատվության նկատմամբ հետաքրքրությունների, կոմպետենտության, ծնողների միջավայրում խնդիրներն ինքնուրույն լուծելու դիրքորոշումների մշակման, խորհրդատվությունների որակի ապահովման սկզբունքները: Գաղտնիք չէ, որ երեխաների ծնողները զբաղված մարդիկ են: Ուստի խիստ կարևոր է, որ խորհրդատվությունը կազմակերպվի նաև ծնողներին հարմար ժամերի, որպեսզի հնարավորություն ունենան միաժամանակ այլ խնդիրներ լուծել: Դպրոցում պետք է լինի հանդուրժողականության և

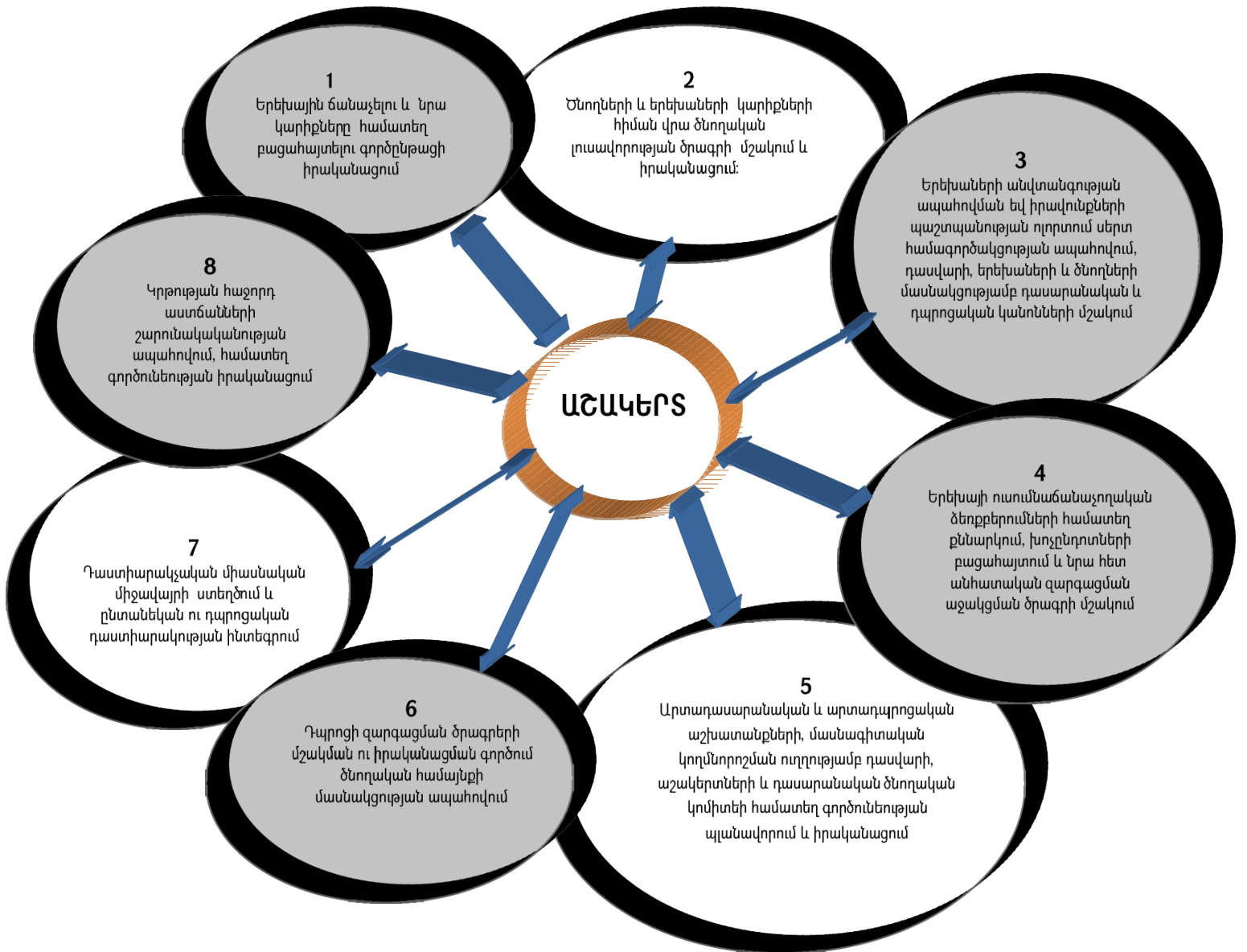
հյուրընկալ ջերմ մթնոլորտ, քանի որ դպրոցի ու ծնողի համագործակցությունն սկսվում է դպրոցի նախասրահից: Դպրոցը երեխային տալիս է գիտական գիտելիքներ և իրականության նկատմամբ դաստիարակում գիտակցական վերաբերմունք: Ընտանիքն էլ իր հերթին ապահովում է կյանքի պրակտիկ փորձ: Ընտանիքում է ձևավորվում և մշակվում մարդկանց կարեկցելու կարողությունը: Անձի ներդաշնակ զարգացման համար այդ երկու որակներն էլ խիստ անհրաժեշտ են: Հասարակության յուրաքանչյուր անդամի զարգացման հիմքում ընկած է կրթությունը: Որպես մի շարք գործոնների և ազդեցությունների համակցություն՝ այն ուղեկցում է մարդուն՝ ծնված օրից մինչ չափահասություն: Կրթության համար պատասխանատվություն են կրում ընտանիքը և դպրոցը: Այդ տեսակետից բացարձակ անհրաժեշտություն է դառնում երեխաների, ծնողների և դպրոցների միջև հաղորդակցման բարելավումը և նրանց իրական համագործակցության կառուցումը Ընտանիքը հասարակության սկզբնական բջիջն է: Երեխայի դաստիարակությունը հարկավոր է սկսել ծնվելուն պես, դեռևս օրորոցում: Ինչպես Վ. Հյուգոն էր ասում. «Մարդու մանկությունից հիմք դրված սկզբունքները նման են մատղաշ ծառի կեղևին փորագրված տառերին, որոնք աճում են, ծավալվում նրա հետ և կազմում նրա անքակտելի մասը»: Կարևորը ճիշտ դաստիարակության սկիզբն է: Սխալ դաստիարակությունը միշտ արատներ է ծնում:

Ծնողները երեխայի առաջին կրթողներն են: Նրանք ունեն իրավունքներ և պարտականություններ՝ իրենց երեխաների կյանքի, մտավոր, ֆիզիկական և արժեքային համակարգը զարգացնելու համար: Ծնողները պատասխանատվություն են կրում նաև դպրոցական տարիքի երեխաների կրթության համար: Իսկ պետությունը պարտավոր է որդեգրել մի այնպիսի կրթական համակարգ, որը կապահովի մարդու ամբողջ կյանքի ուսումնառությունը և անձնական զարգացման համար անհրաժեշտ հիմքեր: Ընտանիքում երեխաները նույնպես ունեն իրենց պարտականությունները և պատասխանատվությունը: Ժամանակակից հասարակության մեջ երեխաները և՛ ընտանիքներում, և՛ դպրոցներում պիտի ստանան միասնական ու ներդաշնակ դաստիարակություն: Ո՛չ ծնողները, ո՛չ ուսուցիչները չեն կարող մեկուսացված փոխանցել այն բոլոր գիտելիքները, հմտությունները և արժեքները, որոնք անհրաժեշտ են երիտասարդներին՝ հասարակության մեջ պատշաճ կերպով ինտեգրվելու համար: Եվ՛ ընտանիքը, և՛ դպրոցը երկուստեք հաճախ սկսում են կորցնել կողմնորոշումը՝ կանգնելով այնպիսի բարդ խնդիրների առաջ, ինչպիսիք են՝

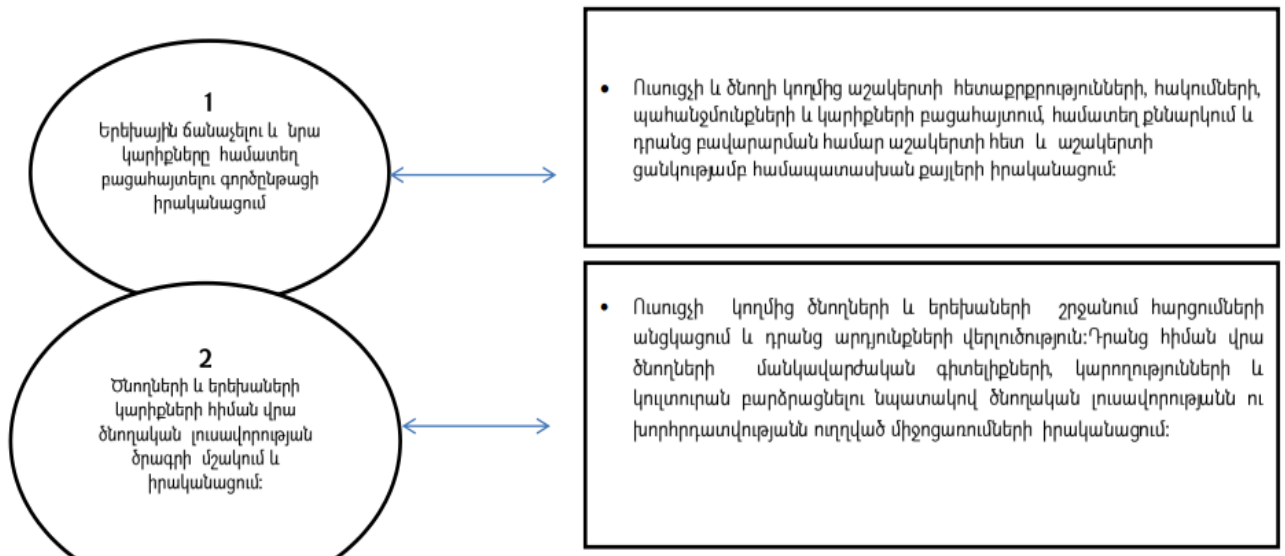
գերտեղեկատվությունը և զանգվածային լրատվության միջոցների կողմից առաջարկվող այլընտրանքային մոդելները:

Դժվարին և կարևոր պատասխանատվություն է կրում ուսուցչը: Նա իր ժողովրդի այն զինվորն է, որի զենքը գիտությունն է: Նա տիրապետում է մարդ դաստիարակելու արվեստին: Իր գործին նվիրված ուսուցչի ամբողջ կյանքն անցնում է սերունդներին կրթելու և դաստիարակելու նորանոր ուղիների որոնման մեջ: Կրթության բնագավառում պետական քաղաքականության հիմքն ազգային դպրոցն է, որի գլխավոր նպատակը մասնագիտական պատշաճ պատրաստվածություն ունեցող և համակողմանիորեն զարգացած, հայրենասիրության, պետականության և մարդասիրության ոգով դաստիարակված անձի ձևավորումն է: Ժամանակի մեծ մտավորականներից մեկն ասել է. «Ուսուցիչն աշխատում է ամենապատասխանատու խնդրի վրա. նա ձևավորում է մարդուն»:

ԸՆՏԱՆԻՔ – ԴՊՐՈՑ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄՈՂԵԼԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Մողելի նպատակը ընտանիք-դպրոց համագործակցության խթանումն է: Այն նպաստում է դաստիարակչական միասնական տարածքի ստեղծմանն ու ընտանեկան և դպրացական դաստիարակության ինտեգրմանը և կարող է ներդրվել ներդպրոցական կառավարման համակարգում: Մողելի հիմքում ընկած են երկու առանցքային սկզբունքներ. ճնողներն ու ուսուցիչները գիտակցում են, որ ա/ աշակերտն է իր զարգացման սուբյեկտը, իսկ մեծահասակները՝ այդ գործընթացում համահեղինակներ են, ք/ աշակերտը իրավունք ունի մասնակցելու իր կյանքին վերաբերող հարցերի քննարկմանը և դրանց վերաբերյալ որոշումներ ընդունելուն: Ուստի ,մողելի կենտրոնում աշակերտն է՝ իրեն վերաբերող հիմնախնդիրներով, որոնց լուծմանն ուղղված յուրաքանչյուր բաղադրիչի իրագործմանը ուսուցչի և ծնողի հետ միասին հնարավորություն ունի մասնակցելու նաև ինքը: Մողելի բաղադրիչները լրացնում են միմյանց և ինտեգրվում դառնալով մեկ ամբողջություն:

3
 Երեխաների անվտանգության ապահովման և իրավունքների պաշտպանության ոլորտում սերտ համագործակցության ապահովում Դասվարի, երեխաների և ծնողների մասնակցությամբ դասարանական և դպրոցական կանոնների մշակում

- Ուսուցչի կողմից աշակերտների ֆիզիոլոգիական և հոգեբանական անվտանգության պայմանների քննարկում ծնողների հետ՝ դասարանական և ընտանեկան առողջ մթնոլորտ ստեղծելու, երեքեխաներին պիտակավորելը և ծաղրելը բացառելու, դասարանի և տան հարմարավետությունն ու վայելողգիական պահանջները պահպանելու նպատակով: Համատեղ քննարկումներ տանը և դպրոցում Երեխայի ազատության և իրավունքների իրացման համար պայմաններ և հնարավորություններ ստեղծելու նպատակով:

4
 Երեխաների ուսումնաճանաչողական ձեռքբերումների համատեղ քննարկում, խոչընդոտների բացահայտում և նրա հետ անհատական զարգացման աջակցման ծրագրի մշակում

- Ուսուցիչ-ծնող փոխադարձ տեղեկատվության փոխանցում և քննարկում՝ աշակերտների ուսումնադաստիարակչական նվաճումների, տնային և ինքնուրույն առաջադրանքների կատարման ընթացքում ծագած դժվարությունների և խոչընդոտների ու դրանց հարթահարման վերաբերյալ: Աշակերտի համաձայնությամբ և ծնողի իմացությամբ աշակերտի անհատական զարգացման ծրագրի համատեղ մշակում՝
- մանկավարժական աջակցության նպատակով: Ծնողական ժողովների և աշակերտների մասնակցության ապահովում:

5
 Արտադասարանական և արտադպրոցական աշխատանքների, մասնագիտական կողմնորոշման ուղղությամբ դասվարի, աշակերտների և դասարանական ծնողական կոմիտեի համատեղ գործունեության պլանավորում և իրականացում

- Ուսուցչի նախաձեռնությամբ քննարկումների կազմակերպում
- Կամավորության սկզբունքով և ծնողների ընտրությամբ նրանց մասնակցությունը արտադասարանական և արտադպրոցական դաստիարակչական աշխատանքներին ապահովելու նպատակով: Ծնողների կողմից իրենց երեխաների օգնությամբ
- մասնագիտության օրերի դասարանական միջոցառումների շարքի կազմակերպում

6
 Դպրոցի զարգացման ծրագրերի մշակման և իրականացման գործում ծնողական համայնքի մասնակցության ապահովում

- Ուսուցչի կողմից ծնողներին դպրոցի, դասարանի հոգսերին ծանոթացնելը՝ ըստ ցանկության նրանց մասնակցությունը դպրոցի զարգացման ծրագրերի մշակմանն ու իրականացմանը ապահովելու նպատակով:

7
 Դաստիարակչական միասնական միջավայրի ստեղծում և ընտանեկան ու դպրոցական դաստիարակության ինտեգրում

- Ծնողներին դաստիարակչական միասնական միջավայրի և ընտանեկան ու դպրոցական դաստիարակության ինտեգրման մասին գիտելիքների գաղափարների և այլ տեղեկատվության փոխանցում, տանը և դպրոցում երեխայի նկատմամբ միասնական պահանջների, հնարավորությունների և պայմանների ներկայացում ու ստեղծում:

8
 Կրթության հաջորդ աստճանների հաջորդականության ապահովում, համատեղ գործունեության իրականացում

- Ուսուցչի կողմից դպրոցի հաջորդ աստիճանի անցման խնդիրների բացահայտում և ծնողներին ու աշակերտներին խորհրդատվության մատուցում:
- Ծնողների հետ, երեխայի մասնակցությամբ, յուրաքանչյուրի կարիքների, մտահոգությունների, խնդիրների և ակնկալիքների քննարկում և որոշման ընդունում՝ կրթության հաջորդ աստիճանին անցնելու վերաբերյալ:

1. Ի՞նչ է նշանակում ծնողների ներգրավվածություն

Ծնողների ներգրավվածություն տերմինը նշանակում է միասնական և անընդմեջ պատասխանատվություն աշակերտի հաջողությունների և ուսման բարելավմանը ինչպես տանը, այնպես էլ դպրոցում: Այն միավորում է ծնողներին և ուսուցիչներին, որպեսզի նրանք միահամուռ ուժերով նպաստեն աշակերտի ակադեմիական առաջադիմության բարելավմանը: Ծնողների ներգրավվածությունն է նշանակում է ծնողների մասնակցություն կանոնավոր, բազմակողմանի կապերում, աշակերտի ուսման գործընթացում և դպրոցի այլևայլ միջոցառումներին: Ծնողների ներգրավվածությունը դրական է անդրադառնում նաև կրթական հաստատության վրա: Ուսումնական գործընթացում ծնողների ակտիվությունը հարստացնում է դպրոցի կուլտուրան և նպաստում է նրա զարգացմանը: Այսպիսով, ավելի լավ արդյունքների հասնելու համար դպրոցը և ուսուցիչը պետք է հետաքրքրված լինեն ծնողների հետ ակտիվ համագործակցմամբ:

Ծնողների ակտիվ ներգրավումը դրական է անդրադառնում և դպրոցական հասարակության, ծնողների և աշակերտության վրա: Հետազոտումների համաձայն, աշակերտները, որոնց ծնողները ակտիվորեն մասնակցում են կրթական գործընթացին, ավելի լավ արդյունքների են հասնում: Ստանում են ավելի լավ գնահատականներ, ունեն ավելի բարձր ակադեմիական ձեռքբերում և ավելի որակով կատարած տնային առաջադրանքներ, նրանց հաճախման ցուցանիշն ավելի բարձր է և աչքի են ընկնում դրական վարքով, բարեհամբույր են դպրոցի նկատմամբ և ունեն սեփական աճի և հնարավորությունների նկատմամբ հավատ: Երբ ծնողը ներգրավված է երեխայի կրթության գործընթացում,, աշակերտն ավելի լավ ձեռքբերումներ է ունենում, չնայած այն բանին, թե ինչպասին է ընտանիքի սոցիալ – տնտեսական կարգավիճակը, Էթնիկական ծագումը կամ ծնողների կրթության մակարդակը:

- Աշակերտը, որի ծնողը ներգրավված է երեխայի կրթության գործընթացում, ավելի հաջողությամբ է ավարտում դպրոցը և ուսումը շարունակելու ավելի լավ հնարավորություններ և պայմաններ ունի.
- Վիճակագրական տվյալներով, եթե ծնողները կապված չեն ուսուցիչների հետ կամ հետաքրքրված չեն դպրոցի առօրյա կյանքով, դրանց երեխաների ակադեմիական առաջադիմությունը մյուս երեխաների համեմատությամբ ավելի ցածր է.

- Երբ ծնողները ներգրավված են դպրոցի կյանքում, աշակերտներն ավելի դրականորեն են տրամադրված դպրոցի հանդեպ և սեփական անձի ու հնարավորությունների նկատմամբ ավելի շատ վստահություն ունեն.
- Այն աշակերտները, որոնց ծնողներն ակտիվորեն են ներգրավված դպրոցի կյանքում, ավելի լավ վարք ունեն, և նրանց դեմ կիրառված կարգապահական պատժամիջոցների միջին ցուցանիշներն ավելի ցածր են մյուսների համեմատությամբ.
- Դպրոցի կյանքին մասնակից ծնողների երեխաները ավելի լավ հարաբերություններ ունեն ինչպես ուսուցիչների, այնպես էլ ընտանիքի անդամների հետ.
- Տարբեր կուլտուրական միջավայրից դուրս եկած աշակերտները ավելի առաջադեմ են, երբ ծնողները և ուսուցիչները միասնաբար ձգտում են ընտանիքում և դպրոցում եղած կուլտուրական տարբերությունների համատեղ համաձայնեցմանը.

Ծնողների ներգրավվածությունը կարևոր է ինչպես աշակերտի ուսման արդյունքների բարելավման, այնպես էլ ծնողի ունակություն-հմտությունների զարգացման համար: Փոխվում է ծնողի սոցիալական, զգացմունքային կողմը և անձնական հատկանիշները: Երեխայի կրթության գործընթացին մասնակցելու հետևանքով ծնողը.

- Ավելի է հասկանում սեփական երեխային.
- Ավելի մեծ ուշադրություն է հատկացնում երեխայի սոցիալական, զգացմունքային և մտավոր զարգացման անհրաժեշտություններին.
- Դառնում է ավելի հոգատար, ավելի նվազ խիստ որդու հանդեպ և ավելի շատ է գնահատում որդու ձեռքբերումները.
- Դառնում է ավելի ինքնավստահ և հաճույքով կցվում է երեխայի կրթության և դաստիարակության գործընթացին.
- Ավելի ինքնավստահ է որոշումներ կայացնելիս.
- Ավելի շատ ուշադրություն է դարձնում սեփական գիտելիքների մակարդակին և ունակություն/հմտությունների բարձրացմանը.
- Ավելի առաջադիմորեն է օգտագործում այլևայլ հնարավորությունները սեփական ընտանիքի և որդու կարիքների բավարարման համար.

- Երեխային տալիս է հնարավորություն, ավելի վստահորեն արտահայտելու սեփական տեսակետները, հիմնխնդիրները: Ավելի դրական հարաբերություններ է ստեղծում իր երեխայի ուսուցիչների հետ:
- Ավելի լիիրավ է տիրապետում երեխայի վիճակի մասին տեղեկությանը և ժամանակին միջոցներ է ձեռք առնում նրա հիմնխնդիրները լուծելու նպատակով:

Ծնողների ներգրավվածությունը դրականորեն է ազդում ընդհանրապես դպրոցի վրա ևս.

- Դպրոցը ծնողների կողմից ավելի աջակցում ունի.
- Աճում է դպրոցի հեղինակությունը հասարակության մեջ.
- Դպրոցական ծրագրերը, որոնցում մասնակցում են ծնողները, ավելի հաջողված են, քան այնքանը, որոնցում ծնողները չեն մասնակցել.
- Այն դպրոցում, որտեղ աշակերտների հաճախումը ճատ ցածր է, ծնողների ներգրավվածության բարձրացումից հետո այդ ցուցանիշը բացահայտորեն կբարելավվի:

Ի՞նչ է հաջողված ծնողների ներգրավվածությունը

Ծնողի հաջողված ներգրավվածություն կարելի է հասկանալ որպես ծնողի ակտիվ, կանոնավոր մասնակցություն իր զավակի կրթությանը: Ներգրավվածություն կարող է և տանը լինել, երբ ծնողը երեխաների հետ միասին կարդում է, օգնում է տնային առաջադրանքը կատարելիս և քննարկում է դպրոցի ընթացիկ հարցերը: Որոշ դպրոցներում ծնողը կարող է կամավոր մասնակցություն ունենալ դասարանի գործերում: Նման դպրոցները ծնողների հետ պարբերաբար համագործակցում են և նրանց ներգրավում ուսումնական գործընթացի մեջ:

Ի՞նչ է ծնողների ներգրավվածության արգելքը

Հաճախ դպրոցները ծնողներին չեն ներգրավում իրենց գործունեության մեջ, մտածելով, որ նրանք գլուխ չեն հանի դրանից: Սա արդեն նախնական սխալ կարծիք է: Ուսուցիչները գտնում են, որ ընտանիքները չեն ցանկանում մասնակցություն ունենալ, այնինչ, իրականում ընտանիքները չգիտեն ինչպես մասնակցել:

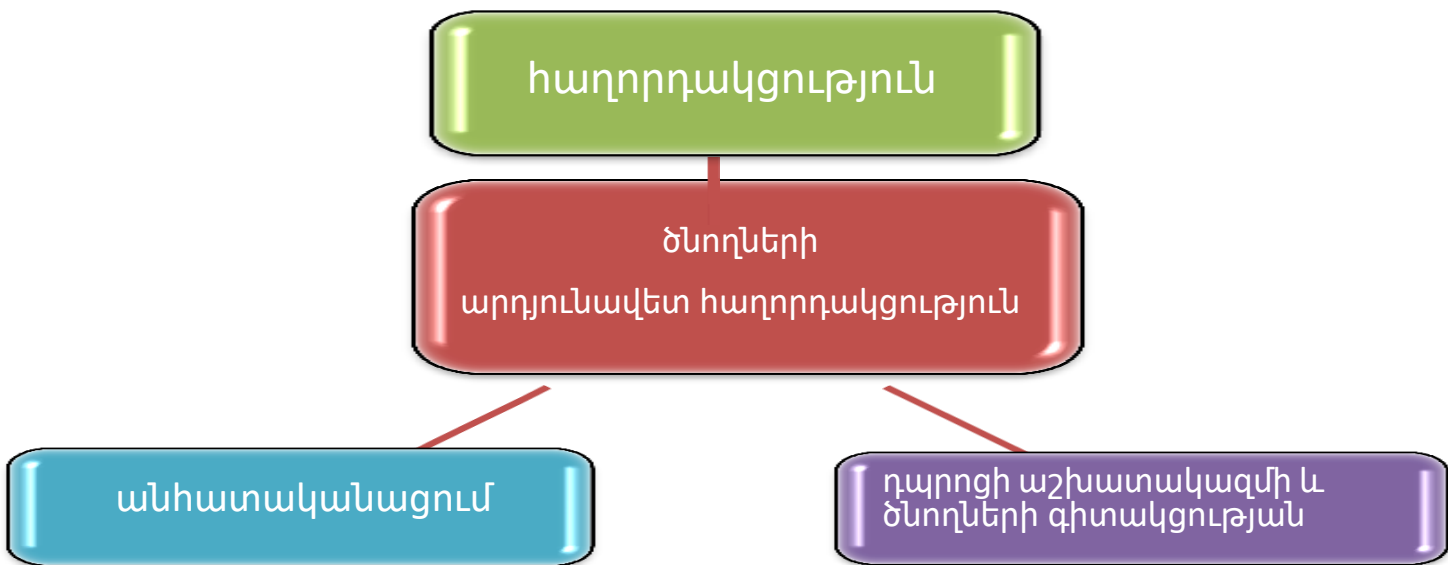
Իր հերթին ծնողները երբեմն ձեռնպահ են մնում դպրոցի կյանքին ներգրավումից, քանի որ նրանք ազատ ժամանակ քիչ ունեն, ինչպես նաև մեծ

հիմնախնդիր է հաղորդակցման պակասը դպրոցի և ընտանիքի միջև: Ծնողները գտնում են, որ նրանց դպրոցում սիրով չեն սպասում: Սա, մասնավորապես, հաճախ բացասական փորձի հետևանք է, որը մտածելու տեղիք է տալիս, որ ծնողի ներգրավվածությունը դպրոցական կյանքին դրական արդյունք չի տալիս: Դպրոցները, որոնք հաջողության են հասել ծնողների ներգրավվածության հարցով, միայն ներգրավվածության պարզ սահմանումների շրջանակներում չեն գործում: Նրանք չեն սահմանափակվում միայն ժողովներին ներկա կամ միջոցառումներին սեփական ցանկությամբ ներգրավված ծնողների հաշվարկներով, ավելորդ քանակով: Նրանք ավելորդ կողմնորոշված չեն այնպիսի պահանջներին, ինչպիսիք են ծնողի ստորագրությունը աշակերտի տնային առաջադրանքում: Նրանք հավատում են, որ աշակերտի հաջողությունը դպրոցի և ընտանիքի ընդհանուր հետաքրքրությունն է, ուսման պրոցեսում ծնողին գործընկեր են համարում, իսկ հետագայում այս գործընկերության ուժեղացման կոնկրետ ուղիներն են որոշում: Հաջորդ մասում ծնողների ներգրավվածության ոլորտում եղած հիմնախնդիրների լուծման երեք ճանապարհ է ներկայացված.

- 1) հաղորդակցման բարելավում,
- 2) ծնողների ներգրավվածության նշանակության մասին դպրոցի աշխատակազմի և ընտանիքի գիտակցության բարձրացում, և հաղորդակցման բարելավում,
- 3) անհատականացում:

Հաղորդակցման բարելավում

Դպրոցի և ընտանիքի միջև երկկողմանի, կանոնավոր հաղորդակցումը երեխայի զարգացմանը նպաստող կարևոր գործոններից մեկն է: Արդյունավետ հաղորդակցման համար անհրաժեշտ է, որ ուսուցիչը և ծնողը միմյանց հետ տեղեկություններ փոխանակեն:

Մանկավարժները պետք է խրախուսեն ծնողներին, նրանց տեղեկացնեն, թե ի՞նչ է կատարվում երեխայի կյանքում, խոսեն այն ընթացիկ պրոցեսների մասին, որոնք կարող են ազդեցություն գործել դպրոցում երեխայի առաջընթացի վրա: Հանրակրթական հաստատությունը հստակ տեղեկություն պետք է հաղորդի ծնողներին սպասվող արդյունքների մասին, դպրոցի պլանավորած միջոցառումների, գոյություն ունեցող կարգապահական նորմերի, գնահատման գործիքների և դպրոցի նպատակների մասին: Տևորեն և ուսուցիչը ծնողների հետ դրական հաղորդակցման կանոնավոր գրաֆիկ պետք է կազմեն: Դպրոցը պետք է ապահովի ծնողների հետ առաջին շփման դրական լինելը և այդ ժամանակ պետք է նկատի առնվի լեզվական խոչընդոտը և մշակույթային տարբերությունը: Երբ ծնողի և դպրոցի հաղորդակցումը կանոնավոր և արդյունավետ է, աճում է ծնողների ներգրավվածությունը, նրանց կողմից դպրոցի գնահատումը բարձրանում է և ձևավորվում է դպրոցին կատմամբ դրական կապվածություն: Բնական է, օգտագործված ռազմավարությունները հարմարեցված պետք է լինեն դպրոցական հասարակությանը:

Դպրոցները հաղորդակցության այնպիսի ստրատեգիաներ պետք է կիրառեն, որոնցում կարևոր ասպեկտները ծնողների համար հասկանալիորեն հաղորդվելն է, և նրանց խրախուսելը դեպի զարգացած և ակտիվ ներգրավում:

Հաղորդակցումը բարելավելու նպատակով, կարելի է առաջարկել հետևյալ ակտիվությունները.

- Հանդիպե՛ք և ջերմորեն ընդունե՛ք ծնողին
- Ողջունե՛ք նոր աշակերտներին և նրանց ծնողներին
- Խրախուսե՛ք կամավոր ծնողներին
- Սահմանե՛ք հաղորդակցման ձևը
- Պլանավորե՛ք բաց դռների օր / ծնողի օր

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Այսուհանդերձ ծնողների արդյունավետ ընդգրկվածության ծրագիրը , որն իրականացնում է դպրոցը, պետք է ընդունի ծնողի դերի կարևորությունը: Ուսումնական գործընթացի հաջողությունը կախված է նրանից, թե ինչպես են զարգանում հարաբերությունները ուսուցիչների, աշակերտների և ծնողների միջև: Ծնողներն ու ուսուցիչները նույն երեխաների դաստիարակներն են, և կրթության արդյունքը կարող է հաջող լինել, երբ ուսուցիչներն ու ծնողները դաշնակիցներ դառնան:

Ընտանիքը իրավամբ համարվում է երեխայի զարգացման ու դաստիարակության հիմնական գործոնն ու պայմանը: Այստեղ է, որ նա ծնվում է (ցանկալի կամ անցանկալի), այստեղ նա ստանում է ֆիզիկականի և հոգևոր զարգացում (դրական կամ բացասական), առաջին գիտելիքները մեզ շրջապատող աշխարհի մասին, այստեղ ձևավորվում են գործունեության բոլոր տեսակների առաջին հմտություններն ու կարողությունները, լավը, ճշմարտությունը, գեղեցկությունը գնահատելու նախնական չափանիշները: Նրա կյանքի մեծ մասը տեղի է ունենում այստեղ, դրվում են աշխարհի հետ նրա հարաբերությունների հիմքերը, այսինքն. սկսվում է կրթության գործընթացը: Դպրոց ունեցող ընտանիքը ստեղծում է դաստիարակչական միջավայրի գործոնների այդ կարևորագույն համալիրը, որը որոշում է ողջ կրթական գործընթացի հաջողությունը կամ ձախողումը:

Ժամանակակից ընտանիքը զարգանում է որակապես նոր, հակասական սոցիալական իրավիճակում: Մի կողմից, հասարակության շրջադարձը դեպի ընտանեկան խնդիրներ է, մշակվում և իրականացվում են բարդ նպատակային ծրագրեր `երեխաների դաստիարակության գործում դրա կարևորության ամրապնդման և բարձրացման համար: Մյուս կողմից, կան գործընթացներ, որոնք հանգեցնում են ընտանեկան խնդիրների սրմանը: Սա, առաջին հերթին, ընտանիքների մեծ մասի կենսամակարդակի անկումն է, տնտեսական և երբեմն նույնիսկ ֆիզիկական գոյատևման խնդիրների լուծումը ամրապնդել է շատ ծնողների սոցիալական տենդենցը ` հետ կանգնել կրթության և լուծման հարցերի լուծումից: անձնական զարգացում երեխա Յետևաբար, այսօրվա ծանր պայմաններում ընտանիքը դպրոցից համակարգված և որակյալ օգնության կարիք ունի: Ընտանիքի և դպրոցի փոխգործակցության գործընթացն ուղղված է ծնողների ակտիվ

ներգրավմանը ուսումնական գործընթացում, արտադասարանական ժամանցի միջոցառումներին, երեխաների և ուսուցիչների հետ համագործակցությանը

Եզրակացություն

Այսպիսով մանկավարժները և ծնողները ունեն ընդհանուր նպատակներ և առանց նրանց համագործակցության՝ երեխայի կյանքը լիարժեք չէ: Դպրոցը երեխային տալիս է գիտական գիտելիքներ և իրականության նկատմամբ դաստիարակում գիտակցական վերաբերմունք: Ընտանիքն էլ իր հերթին ապահովում է կյանքի արակտիկ փորձը: Ընտանիքում ձևավորվում և մշակվում են մարդկանց կարեկցելու կարողությունը: Անձի ներդաշնակ զարգացման համար այդ երկու որակներն էլ խիստ անհրաժեշտ են: Ծնողը պետք է ունենա մեծ ցանկություն ու կամք, իսկ դպրոցները պետք է աշխատակցեն նրանց հետ, որպեսզի դպրոցն ու ընտանիքը ունենան միանման սպասումներ ու օժանդակեն ուսման գործընթացին:

Հետազոտությունը ցույց տվեց, որ դպրոցները, որոնցում ծնողների ընդգրկվածության արդյունավետ ծրագրեր գոյություն ունեն, ստացան բազմաթիվ դրական արդյունքներ, ինչպիսիք են.

- Հաճախության բարելավում;
- Բարձր առաջադիմություն,
- Աշակերտների լավ վարք;
- Ծնողների վստահության բարձրացում դպրոցի ու ուսման նկատմամբ:

Աշակերտներին օգնում ու մոտիվացնում են սովորել այնպիսի միջավայրում, որտեղ ծնողներին.

- Ընդունում են ընկերաբար, հարգում ու գնահատում:
- Համարվում են գործընկեր երեխաների ուսման ու զարգացման գործում:
- Ունեն բազմաթիվ հնարավորություններ ընդգրկվելու դպրոցի գործունեությանը:
- Մշտական շփում ունեն դպրոցի անձնակազմի հետ:
- Դպրոցը տալիս է օգտակար տեղեկատվություն, ինչը նպաստում է նրանց ընդգրկվածությանը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Մ.Մելքումյան <Մակարենկոն ընտանեական դաստիարակության մասին> Երևան, 1985թ
2. Մախչանյան Զ. <Համագործակցային մանկավարժություն>, Երևան 1981թ
3. <Ուսուցում և դաստիարակություն> <Տաթև գիտակրթական համալիր> հանդես, Չանգակ 2012թ
4. Ռուզաննա Մուրադյան <Դասղեկ> մեթոդական ձեռնարկ, Երևան 2007
5. Ս. Վարդումյան, Ն. Ջաղինյան, Լ. Հարությունյան, Գ. Վարելլա, ժամանակակից մանկավարժական մոտեցումներ. տեսություններ, մեթոդներ, գնահատում, Երևան, 2005, Նոյան Տապան
6. ԿԱԻ <Դաստիարակչական աշխատանքը դպրոցում>, Երևան 2012
7. ՀՀ Լուսավորության նախարարության մանկավարժական գիտությունների գիտահետազոտական ինստիտուտ – Ընտանիք և ազգային հոգեբանություն, Երևան 1991:
8. Գասպարյան Յու. – Ժողովրդական ավանդույթները և սովորույթները հայ ընտանիքում, Երևան 2003: